

รายงานการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะละเลิง) อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ศุภาพร ศุภหัตถี¹

บทคัดย่อ

การศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กกลุ่มปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะละเลิง) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 190 คนซึ่งผลการวิจัยได้ศึกษานำเสนอในส่วนของค่าร้อยละของปัจจัยทั้งปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยงดูเด็ก ข้อมูลทั่วไปบุคคลที่ดูแล และเลี้ยงดูเด็กวัยปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 95.3 กลุ่มช่วงอายุของผู้ดูแลเด็กโดยเฉลี่ย กลุ่มอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.2 มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูคิดเป็นร้อยละ 68.9 ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 18.9 รายได้ของผู้เลี้ยงดูเด็กพบว่ามีรายได้เลี้ยงดูอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.7 จากการสำรวจปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พบว่าผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่มีความรู้ตอบได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 67 ปัจจัยนำด้านเจตคติของผู้เลี้ยงดูเด็กมีความเชื่อ เรื่องการดูแลบุตรแบบโบราณ ระดับปาน

กลางคิดเป็นร้อยละ 77.9 เจตคติของผู้เลี้ยงดูเด็ก หากลูกมีพัฒนาการผิดปกติเล็กน้อยต้องรีบพาไปพบแพทย์ทันทีมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 77.9 จากการสำรวจเจตคติของผู้เลี้ยงดูเด็กในข้อคำถาม ท่านคิดเห็นว่าการตามใจเด็กจะทำให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี มีความคิดเห็นระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.9 ผู้เลี้ยงดูเด็กคิดว่า หากเข้มงวดเกินไป เด็กจะเกิดความรู้สึกผิด ความคิดริเริ่มลดลงกลัวความล้มเหลว มีความคิดเห็นมาก คิดเป็นร้อยละ 40.5 การสำรวจเจตคติว่าท่านคิดว่ายังไม่ต้องสร้างกฎระเบียบแก่เด็กปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53 ด้านปัจจัยเสริมจะอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านปัจจัยเอื้อเป็นการสำรวจด้าน ความสามารถที่จะใช้แหล่งทรัพยากรต่าง พบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กกลุ่มปฐมวัย สามารถนำบุตรของท่านไปรับบริการด้านการดูแลพัฒนาการเด็กที่ศูนย์ให้บริการอย่างต่อเนื่อง ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.4 จากสามารถจ่ายค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ ระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 43.2 กลุ่มผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในเขตพื้นที่ พบว่าได้รับข่าวสาร ด้านกิจกรรมและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้าน

¹ อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา

ช่องทางวิทยุกระจายเสียงหมู่บ้าน อสม. ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 63.4 และด้านอื่นตามมา

คำสำคัญ ความสัมพันธ์, พัฒนาการของเด็กปฐมวัย, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนาประเทศจะเจริญก้าวหน้ามากขึ้นน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่สำคัญ นั่นก็คือทรัพยากรมนุษย์ การที่ทุกสิ่งจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยคุณภาพ ซึ่งวัยที่ควรดูแลนั่นก็คือวัยเด็ก เนื่องจากเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 80 ในเด็กแรกเกิด- 3 ปี และการอบรมเลี้ยงดูช่วงนี้มีผลต่อคุณภาพของคนเราตลอดชีวิต การพัฒนาคนไม่ได้ทำให้มีแต่ร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยเท่านั้น แต่ต้องให้มีจิตใจแจ่มใส เบิกบาน มีความสามารถ การควบคุมอารมณ์ สติปัญญาเฉลียวฉลาด แก้ปัญหาได้ มีคุณธรรมทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และนำไปสู่สภาวะของสุขภาพที่ยั่งยืน การเจริญเติบโตและ พัฒนาการของเด็กขึ้นโดยตรงจากศักยภาพของเด็กและการพัฒนาการที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม จากพ่อแม่ และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาวิจัยพบอย่างชัดเจนว่า สิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดู มีผลต่อการพัฒนา พัฒนาการสมองของเด็กมาก เป็นระยะสำคัญในการวางรากฐาน การพัฒนา สติปัญญาและบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าวัยนี้มีพัฒนาการล่าช้า

ขณะที่สิ่งแวดล้อมเป็นตัวร่วมพัฒนาเสริมแต่งหรือบั่นทอนศักยภาพที่มีมาแต่เดิม ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่าเด็กที่เกิดมาแล้วถูกทอดทิ้ง โยประสาทของเซลล์สมองจะเกิดน้อย เซลล์สมองจำนวนเท่ากัน ถ้าไม่ได้รับการกระตุ้นแต่วัยเด็กไม่แตกกิ่งก้านสาขา ทำให้โง่เขลา เรียนได้ช้าทำอะไรไม่ค่อยเป็น เฉื่อยชา ขาดเหตุผล ตรงข้ามหากได้รับการกระตุ้นทางตา ทางหู จมูก ลิ้น และกายให้ได้ยั้ง ให้ได้กลิ่น ให้ได้รับรส หรือได้รับความรักจากมารดาจะช่วยให้โยประสาทของเซลล์สมอง งอกงาม เกิดความฉลาดเรียนรู้เร็ว มีชีวิตชีวา และเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

โครงการการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัว และการ อบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นการศึกษาแบบตัดขวางใช้วิธีวิจัยแบบคุณภาพและปริมาณ ศึกษาเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กอายุ 1-18 ปีอยู่ด้วยกันทำการสุ่มทั่วประเทศ ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัย (อายุ 1-5 ปี) จำนวน 3,156 คน ผู้เลี้ยงดูเด็กมีร้อยละ 66 รองลงมาคือ ผู้เลี้ยงดูหลักรองลงมาคือ ปู่ ย่า ตา ยาย ร้อยละ 66 ร้อยละ 1.2 อยู่ในความดูแลของลูกจ้าง พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแบบองค์รวมของเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การเลี้ยงดู และอันดับ 2 คือ รายได้และครอบครัวและจำนวนบุตรมีอยู่การ (จรรยาพร ยอดแก้ว : 2547) จากปัญหาและงานวิจัยข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการ โรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง)
อ.เมือง จ. นครราชสีมา

ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยไปเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาพัฒนาการของเด็กในเขตพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ และประเทศไทยต่อไป โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, 1996 : 130) และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพคือปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมของกรีนและครูเตอร์ (Green & Kreuter . 1991: 68 - 69)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง) อ.เมือง จ.นครราชสีมา
2. เก็บข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง) อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง) อ.เมือง จ.นครราชสีมา จำนวน 360 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง) อ.เมือง จ.นครราชสีมา หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่บริการ

ได้มาโดยการ ใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 0.05

$$n = \frac{360}{1 + 360 (0.5 .2)}$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 190 คน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

การศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กกลุ่มปฐมวัยในเขตพื้นที่รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 190 คนซึ่งผลการวิจัยได้ศึกษานำเสนอในส่วนของค่าร้อยละของปัจจัยทั้งปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยงดูเด็ก

ข้อมูลทั่วไปบุคคลที่ดูแล และเลี้ยงดูเด็กวัยปฐมวัย ในเขตพื้นที่การทำงานวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 95.3 กลุ่มช่วงอายุของผู้ดูแลเด็กโดยเฉลี่ย กลุ่มอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.2 มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูคิดเป็นร้อยละ 68.9 ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 18.9 การสำรวจรายได้ของผู้เลี้ยงดูเด็กพบว่า พบว่าลำดับ 1 ผู้มีรายได้เลี้ยงดูอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.7 จากการสำรวจปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก โดยคำถามถามผู้เลี้ยงดูเด็กเล็กจำนวน 6 ข้อพบว่าด้านความรู้ผู้เลี้ยงดูมีความรู้ส่วนใหญ่ตอบได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 67 ปัจจัยนำด้านเจตคติของผู้เลี้ยงดูเด็กมีความเชื่อ เรื่องการดูแลบุตรแบบโบราณระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 77.9 เจตคติของผู้เลี้ยงดูเด็ก หากลูกมีพัฒนาการผิดปกติเล็กน้อยต้องรีบพาไปพบแพทย์ทันทีมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 77.9 จากการสำรวจเจตคติของผู้เลี้ยงดูเด็กในข้อคำถาม ท่านคิดเห็นว่าการตามใจเด็กจะทำให้เด็กเป็นคน อารมณ์ดี มีความคิดเห็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.2 มีความคิดเห็น มากคิดเป็นร้อยละ 22.6 ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.9 มีความคิดเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 15.8 มีความคิดเห็น น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.5 ผู้เลี้ยงดูเด็กคิดเห็นว่าการตามใจเด็กจะทำให้เด็กเป็นคน อารมณ์ดี มีความเชื่อในระดับ

ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48. ผู้เลี้ยงดูเด็กในคิดว่า หากเข้มงวดเกินไป เด็กจะเกิดความรู้สึกผิด ความคิดริเริ่มลดลงกลัวความล้มเหลว เป็นคน อารมณ์ดี มีความคิดเห็นมาก คิดเป็นร้อยละ 40.5 การสำรวจเจตคติว่าท่านคิดว่ายังไม่ต้องสร้างกฎระเบียบแก่เด็กปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.ด้านปัจจัยเสริมจะอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านปัจจัยเอื้อเป็นการสำรวจด้าน ความสามารถที่จะใช้แหล่งทรัพยากรต่าง พบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กกลุ่มปฐมวัย สามารถนำบุตรของท่านไปรับบริการด้านการดูแลพัฒนาการเด็กที่ศูนย์ให้บริการอย่างต่อเนื่อง ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.4 จากสามารถจ่ายค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ระดับ น้อยคิดเป็นร้อยละ 43.2กลุ่มผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในเขตพื้นที่ พบว่าได้รับข่าวสารด้านกิจกรรมและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านช่องทาง วิทยุกระจายเสียงหมู่บ้าน อสม. ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 63.4 และด้านอื่นตามมา

สรุปผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยของครอบครัว ทั้งด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่บริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ (ศิระชะเลิง) อ.เมือง จ. นครราชสีมา ให้เด็กเล็ก ได้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ตามช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

- จรรยาพร ยอดแก้ว. (2547). **พัฒนาการเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1. นครปฐม**
- นิชรา เรื่องคารกานนท์ และคณะ. (2551). **ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพฯ : โฮลิสซิ่งพับลิชซิ่ง**
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ. (2546). **โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย : ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการเลี้ยงดู รายงานเบื้องต้น .**
- นายแพทย์ ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา และคณะ. (2551). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด – 5 ปี : สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข**
- รศ. ดร. ลดาวัลย์ ประทีปชัยกูร. (2546). **การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพ. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ .**
- นางจินตนา พัฒนาพงศ์ธร และคณะ. (2546). **การวิจัย สถานการณ์และปัจจัยทางประชากรที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของประเทศไทย**
- พ.ญ.นิตยา คชภักดี. (2552). **หน่วยพัฒนาการเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (ออนไลน์) <http://www.nyb.go.th/document/content/child/0-5-1.htm>**